

موضوع:

اندیشه سیاسی: ۹۳ (سیاسی - اجتماعی: ۲۱۵)

گروه مخاطب:

- تخصصی (طلاب و دانشجویان)

شماره انتشار کتاب (چاپ اول): ۱۸۱۳

مسلسل انتشار (چاپ اول و باز چاپ): ۴۲۲۳

کتاب‌های پژوهشگاه علوم و فرهنگ اسلامی / ۴۲۵

کتاب‌های پژوهشگاه علوم و اندیشه سیاسی / ۵۴

خالقی، علی، ۱۴۲۵ ..

اندیشه سیاسی شیخ مفید و ابوالصلاح حلبی / علی خالقی؛ تهیه: پژوهشگاه علوم و فرهنگ اسلامی، پژوهشگاه علوم و

اندیشه سیاسی. - قم: مؤسسه بوستان کتاب (مرکز چاپ و نشر دفتر تبلیغات اسلامی حوزه علمیه قم)، ۱۳۸۸.

[۱۵۶] ص. - (مؤسسه بوستان کتاب: ۱۸۱۳). کتاب‌های پژوهشگاه علوم و فرهنگ اسلامی: ۴۲۵. کتاب‌های پژوهشگاه

علوم و اندیشه سیاسی: ۵۴ (سیاسی - اجتماعی: ۲۱۵). اندیشه سیاسی: ۹۳

ISBN 978- 964 - 09 - 0406 - 0 - 0 تومان: ۳۳۰۰

فهرست نویسی براساس اطلاعات فیبا.

Ali Khaleqi. The Political Thought of Sheikh Mufid and Abu al-Salah Halabi ص. غ. به انگلیسی:

کتاب‌نامه: ص. [۷۳] - ۷۸؛ ص. [۱۳۹] - ۱۴۰؛ همچنین به صورت زیرنویس.

نماینه.

۱. مفید، محمد بن محمد، ۳۳۶ - ۴۱۳ ق. سیاست و حکومت. ۲. ابوالصلاح حلبی، تقی بن نجم، ۳۷۲ - ۴۴۷ ق.

- سیاست و حکومت. ۳. اسلام و سیاست. ۴. اسلام و دولت. الف. دفتر تبلیغات اسلامی حوزه علمیه قم. پژوهشگاه

علوم و فرهنگ اسلامی، پژوهشگاه علوم و اندیشه سیاسی. ب. دفتر تبلیغات اسلامی حوزه علمیه قم. مؤسسه بوستان کتاب.

ج. عنوان.

۲۹۷ / ۹۹۸

۲ خ ۵۵ / ۳ / ۶۶ م BP

خ س / ۷۱۱ م

۱۳۸۸

اندیشه سیاسی شیخ مفید و ابوالصلاح حلبی

علی خالقی

تهیه: پژوهشگاه علوم و فرهنگ اسلامی
پژوهشکده علوم و اندیشه سیاسی

بوسه
۱۳۸۸

فهرست

سخن پژوهشکده ۹

مقدمه ۱۳

اندیشه سیاسی شیخ مفید

مقدمه ۱۷

فصل اول: زندگی و زمانه شیخ مفید ۱۹

۱. زندگی و شخصیت شیخ مفید ۱۹

۲. اوضاع سیاسی و فرهنگی عصر شیخ مفید ۲۲

الف) وضعیت سیاسی ۲۲

ب) وضعیت فرهنگی ۲۴

فصل دوم: مفاهیم و مبانی روش‌شناختی اندیشه سیاسی شیخ مفید ۲۷

۱. روش‌شناسی سیاسی اندیشه شیخ مفید ۲۷

الف) روش فقهی - کلامی ۲۸

ب) مفهوم سیاست در فقه و کلام سیاسی شیخ مفید ۳۴

ج) رابطه دین و سیاست در اندیشه شیخ مفید ۳۵

۳۷	 (د) نگرش سیاسی شیخ مفید به انسان
۴۱	 فصل سوم: نظام سیاسی شیعه در اندیشه شیخ مفید
۴۱	 ۱. نظام سیاسی
۴۲	 ۲. ضرورت نظام سیاسی
۴۲	 ۳. انواع نظام سیاسی
۴۳	 ۱ - ۳. نظام سیاسی جور
۴۳	 سلطنت جور
۴۴	 الف) فقیه محور اساسی زندگی در قلمرو سیاسی سلطان جائر
۴۶	 ب) مقابله با ظلم و ستم
۴۶	 ج) چگونگی تعامل با سلاطین جور
۵۲	 ۲ - ۳. نظام سیاسی مطلوب از منظر شیخ مفید
۵۴	 ۴. خاستگاه مشروعیت نظام سیاسی مطلوب
۵۷	 ۵. ولایت فقها و شرایط و اختیارات ولی فقیه
۵۷	 الف) ولایت فقهای شیعه در عصر غیبت
۵۸	 ب) شرایط و صفات ولی فقیه
۵۹	 ج) دامنه اختیارات ولی فقیه
۶۵	 ۶. چگونگی تعامل مردم و سلطان اسلام
۶۶	 الف) وظایف حاکمان و امیران اسلامی در رفتار با مردم
۶۷	 ب) وظایف مردم در برابر حاکمان اسلامی
۷۱	 نتیجه گیری
۷۳	 کتاب نامه

فصل اول: زندگی و اوضاع سیاسی و اجتماعی عصر ابوالصلاح حلبی	۸۳
زندگی و شخصیت حلبی	۸۳
اوضاع سیاسی و مذهبی عصر حلبی	۸۶
اوضاع سیاسی حلب (زادگاه و موطن ابوالصلاح حلبی)	۸۷
فصل دوم: جایگاه سیاست در اندیشه ابوالصلاح حلبی	۹۱
مفهوم سیاست	۹۱
پیوستگی دین و سیاست	۹۲
اهداف سیاست و حکومت	۹۳
فصل سوم: ریاست و حکومت	۹۴
۱. ضرورت ریاست و حکومت	۹۴
۲. منشأ مشروعیت ریاست و حکومت	۱۰۱
الف) شرایط و ویژگی‌های رهبری و ریاست	۱۰۲
ب) روش تعیین رئیس و حاکم	۱۰۴
۳. انواع ریاست و حکومت	۱۰۷
۳ - ۱. ریاست نبی ص	۱۰۸
۳ - ۲. ریاست امام معصوم ع	۱۰۹
۳ - ۳. ریاست فقیهان نایب	۱۱۱
دلایل ولایت نیابتی فقیه از ولی امر ع	۱۱۴
۳ - ۴. ریاست حاکمان متغلب	۱۱۹
۴. وظایف و اختیارات حاکمان اسلامی	۱۲۱
۴ - ۱. قضاوت و حکم در میان مردم	۱۲۲
۴ - ۲. بیان احکام اسلام (افتا)	۱۲۵
۴ - ۳. اقامه حدود و تعزیرات	۱۲۶

۱۲۷	۴ - ۴. امر به معروف و نهی از منکر
۱۳۰	۴ - ۵. جهاد و دفاع
۱۳۲	۴ - ۶. اخذ حقوق مالی و مصرف آنها
۱۳۳	۴ - ۷. اقامه نماز جمعه
۱۳۴	۴ - ۸. تصدی ادور حسیه
۱۳۴	الف) تعیین وکیل برای نظارت بر امور سفیهان و اطفال بی برپرست
۱۳۵	ب) نظارت بر امور مفلسین و محجورین
۱۳۵	ج) نظارت بر اموال گم شده (لقطه)
۱۳۵	د) اجبار ممتنعین از پرداخت نفقه افراد واجب النفقه
۱۳۷	نتیجه گیری
۱۳۹	کتاب نامه
۱۴۱	نمایه
۱۴۳	آیات
۱۴۴	روایات
۱۴۵	اعلام

سخن پژوهشکده

پیروزی انقلاب اسلامی و شکل‌گیری نظام جمهوری اسلامی نویدبخش حضور فعال دین در عرصه‌های سیاسی - اجتماعی بود. این ایده، در سطح ملی ترسیم‌کننده هویت دینی - ملی و حیات سیاسی - اجتماعی ایرانیان، و در سطح فراملی تبیین‌کننده ضرورت بازسازی تمدن اسلامی و اعاده هویت و عزت به مسلمانان در دوران معاصر بود. ترسیم هویت دینی - ملی و تلاش برای بازسازی تمدن اسلامی، پرسش‌ها و معضلاتی جدید را در دو سطح مذکور به وجود آورد که تاکنون منابع دینی و دین‌داران در عرصه علوم و مراکز علمی با آن به طور جدی مواجه نشده بودند. پاسخ‌گویی به این پرسش‌ها و معضلات، بی‌تردید نیازمند بازنگری در مبانی و بینش حاکم بر علوم رایج انسانی و اجتماعی در کنار بازگشتی روش‌مند و نقادانه به سنت فکری است. این بازنگری ضمن فراهم ساختن زمینه‌های لازم برای بهره‌گیری از توانمندی‌های سنت و دانش سنتی، امکان استفاده از ظرفیت‌ها و قابلیت‌های علوم جدید در دوران معاصر را به ارمغان می‌آورد، بنابراین وظایف مراکز علمی و پژوهشی در جمهوری اسلامی، بسی سنگین است. این مراکز از سویی، رسالت پاسخ‌گویی به پرسش‌ها و معضلات فکری را برعهده دارند و از سوی

دیگر، به فرهنگ‌سازی و تولید فکر و اندیشه به‌عنوان عناصر و لوازم اصلی تجدید بنای تمدن اسلامی باید اولویت دهند.

پژوهشکده علوم و اندیشه سیاسی نیز با تلاش در جهت پاسخ‌گویی به پرسش‌ها و معضلات فکری مربوط به حوزه پژوهشی خود و فراهم ساختن زمینه‌های لازم برای بازتولید فرهنگ سیاسی - دینی و ارائه دانش سیاسی مبتنی بر منابع اسلامی؛ هویت‌شناسی و هویت‌سازی در زمینه‌های فلسفه سیاسی، فقه سیاسی و علوم سیاسی را به‌عنوان مهم‌ترین هدف خود دنبال می‌کند. این پژوهشکده با فراهم کردن زمینه‌های رشد نیروی انسانی در عرصه پژوهش‌های سیاسی با رویکردهای فلسفی، فقهی و علمی، تلاش می‌کند در جهت عزم و اراده ملی برای تجدید تمدن اسلامی گام بردارد.

اثر حاضر که در ادامه پروژه ملی تدوین تاریخ اندیشه سیاسی مسلمین، عهده‌دار تبیین اندیشه سیاسی دو متفکر است و به‌دلیل کمی حجم مباحث هر یک از اندیشمندان، در یک اثر ارائه می‌گردد، محصول تلاش فکری پژوهش‌گر فرهیخته آقای علی خالقی، با هدف شناسایی بخشی از تراث سیاسی شیعه، نگارش یافته و گامی در جهت پاسخ‌گویی به پرسش‌هایی است که درخصوص فقه سیاسی شیعه قابل طرح است.

بی‌تردید، اجرای این پژوهش و غنای علمی آن مدیون تلاش‌های ارزنده مدیر محترم گروه فقه سیاسی حجة الاسلام والمسلمین آقای دکتر منصور میراحمدی، ارزیابان محترم آقایان سید محمدرضا موسویان، علی طهماسبی، سید نادر علوی و کارشناس محترم گروه آقای محمود فلاح و متصدیان اجرایی پژوهشکده به‌ویژه مدیر محترم امور پژوهشی آقای رجبعلی اسفندیار می‌باشد که جای دارد از زحمات و تلاش‌های آنان قدردانی به‌عمل آید.

همچنین از ریاست محترم پژوهشگاه علوم و فرهنگ اسلامی جناب

حجة الاسلام والمسلمین آقای احمد مبلغی تشکر می‌کنم که بدون حمایت‌ها و مساعدت‌های بی‌دریغ و مؤثر ایشان پژوهش حاضر به سرانجام نمی‌رسید.

پژوهشکده علوم و اندیشه سیاسی، در راستای ترویج و گسترش علم و دانش، آثار خود را در اختیار جامعه علمی قرار داده، پیشاپیش از انتقادات و پیشنهادهای علمی همه استادان، صاحب‌نظران و پژوهش‌گران محترم استقبال می‌کند. امید است این فعالیت‌ها موجبات رشد و پویایی فرهنگ سیاسی - دینی و زمینه‌های گسترش اندیشه سیاسی اسلام را فراهم سازد.

دکتر نجف لک‌زایی

مدیر پژوهشکده علوم و اندیشه سیاسی